

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Кирил Захариев Костов, дпн., ЮЗУ „Неофит Рилски“
на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност
„доцент“ в ПУ „Паисий Хилендарски“
в област на висше образование **1. Педагогически науки**
професионално направление **1.3. Педагогика на обучението по...**
(„Теория и методика на физическото възпитание в детската градина“)

В конкурса за „доцент“, обявен в Държавен вестник, бр. 32 /09.04.2024 г. и в интернет-страница на ПУ „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“ към Биологическия факултет, участва гл. ас. д-р Росица Христева Щерева, като единствен кандидат.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № РД – 21-1182 на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ... (Теория и методика на физическото възпитание и спортната тренировка), обявен за нуждите на катедрата по „ТМФВ и спорт“ към БФ.

За участие в обявения по-горе конкурс кандидатът гл. ас. д-р Росица Щерева е представила комплект материали на хартиен и електронен носител в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва следните документи:

1. молба по образец до ректора за допускане до участие в конкурса;
2. автобиография по европейски формат;
3. диплома за висше образование с придобита образователно-квалификационна степен „магистър“ с приложение — копие;
4. диплома за образователна и научна степен „доктор“ — копие;
5. списък на научните трудове;
6. научни трудове (копия на научните трудове — приложение А);
7. списък на цитиранията;
8. цитирания (копия на цитиранията — приложение В);
9. справка за съответствие с минималните национални изисквания;
10. справка за съответствие с допълнителните факултетни изисквания;
11. анотации на материалите по чл. 65. от ПРАСПУ (на бълг. и англ. език);
12. самооценка на приносите (на български и английски език);
13. декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
14. удостоверение за трудов стаж;
15. документи за учебна работа;
16. документи за научноизследователска работа;
17. документи съобразно допълнителните изисквания на БФ;
18. комплект документи на хартиен носител от т. 1 до т. 17 — 2 броя;
19. комплект документи на електронен носител от т. до т. 17 — 2 броя.

2. Кратки биографични данни на кандидата

Кандидатът за доцент гл. ас. д-р Росица Христова Щерева е родена на 26.02.1963г. в гр. Пловдив, където завършва и средното си образование, а след това и висше образование с ОКС „магистър“ в Специалност „Предучилищна педагогика“, детски учител през 1988 година с отличен успех. За период от една година е била детска учителка, след което през 1989 г, след успешно проведен конкурс, е назначена за преподавател в ПУ „Паисий Хилендарски“, където работи и в момента като главен асистент. Има защитен докторат на тема „Полифункционален характер на подвижните игри при усъвършенстване на двигателните способности на децата от предучилищна възраст“.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

За конкурса кандидатът гл. ас. д-р Росица Щерева е представила списък с научна продукция от общо 50 заглавия. Разпределени във времето и във връзка с етапността в научно-професионалното ѝ израстване те изглеждат по следния начин. Във връзка със защитата на дисертационния си труд тя е публикувала общо 6 статии, които няма да рецензирам. В конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ е представила още 44 научни труда. Представен е и хронологичен списък с подробна анотация на всеки един материал, което улеснява много запознаването в детайли с представената научна и учебно-методическа продукция.

Беглият поглед върху представените материали и времето, в което те са реализирани, показват несъмнено едно равномерно творческо присъствие в разработваната проблематика за период от 23 години. По обхват, значимост и характер представената за рецензиране продукция на кандидата се състои от 2 самостоятелни монографии, участие в 17 учебни помагала /2 самостоятелни/, 14 статии и доклади, публикувани в списания с научно рецензиране, от които 12 самостоятелни и 2 в съавторство, като в едната е на първо място, а в другата статия е на втора позиция. Приложени са също така и 10 публикации в сборници от конференции, като 5 са самостоятелни и 5 в съавторство. От 10-те публикации в сборници от конференции, в 8 е първи автор. Прави впечатление чувствителният брой на учебниците и учебните помагала /общо 15 /, в които участва д-р Щерева. Има също така и две самостоятелни помагала, издадени в доста сериозни издателства като „Булвест“ и „Гей-Либрис“. Две от публикациите са на чужд език /4.7 и I.6/.

Искам да отбележа също така, че добро впечатление прави и прецизността, с която материалите са систематизирани и представени за участие в конкурса. Това подсказва не само за отговорното отношение на кандидата за доцент към дейността си на изследовател, но и необходимите черти на характера, които са помогнали за успешната ѝ реализация като преподавател в престижния Пловдивски университет. Всички тях приемам за рецензиране.

В допълнение ще отбележа, че гл. ас. д-р Щерева е преподавател с доста широкообхватна учебно–педагогическа и изследователска дейност. Нейната ангажираност, съгласно учебните планове, се реализира в различни специалности в бакалавърска и магистърска степен на обучение. В представената справка за преподавателската ѝ заетост се вижда нейната многообразна учебно-методическа и лекционна дейност: /вж. официално заверената справка за учебната лекционна ангажираност, семинарни упражнения и учебно-методически практики/. Впечатляващ е и броят на учебните дисциплини, които води д-р Щерева, а именно – „Подвижни игри“, „Теория и методика на физическото възпитание „Спортология“, „История на физическата култура“, „Училищна документация“ и др.

4. Характеристика и оценка на научната, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата

Основните научно-теоретически и научно-приложни изследователски търсения и постижения на гл. ас. д-р Щерева са изключително целенасочени и ориентирани към темата на обявения конкурс. Те са свързани основно с теорията и практиката на предучилищното физическо възпитание и по-конкретно със създаването на диагностични методики за оценка на многопосочното въздействие на подвижната игра върху децата в предучилищна възраст. Авторката доказва по емпиричен път възможностите на тази дейност за контрол и оценка на двигателните умения и качества на децата от тази възраст. Конкретизирана и разнообразна е също така и педагогическата технология за използването на общоразвиващите упражнения в условията на предучилищното физическо възпитание /на принципа на специализираното разнообразие по идея на проф. Михаил Бъчваров/, като се създава образователна среда, в която децата да развиват своите морфо-функционални, двигателни и ментално-познавателни способности.

Тези, значими за теорията и практиката на предучилищното физическо възпитание проблеми, са обект на изследване и анализ в редица публикации на авторката. / I.1, 2, 3, 4, 5/, както и в / II. 2.1, 3.4, 3.5, 3.9, 3.11 и др./.. Основните изводи от тези проучвания могат да бъдат обобщени в следното:

В поредица публикации /3.6, 3.8, 3.9, и 3.10/ се прави изследване на особеностите в развиването на детската моторика — основните движения ходене, бягане, скачане, хвърляне. В проучването се констатира особеностите във формирането на двигателното умение за тези движения при 3 – 7-годишните деца, когато се изгражда фундамента на човешката моторика. Изследването се извършва по специално разработени за всяко от движенията качествени критерии. Използва се изследователския метод на експертната оценка. Проследяват се динамиката и прирастът в качеството на изпълнението на изследваните движения в рамките на

предучилищния период. Анализира се изменението в процента на правилно изпълняващите движенията деца от различни възрастови групи в разглеждания период. Съпоставя се качеството на изпълнението в два типа условия:

- ❖ при задоволяване на естествената потребност от движение чрез насищане на организираната двигателна дейност на децата с игри,
- ❖ и чрез естествено-приложни движения, реализирани при стандартни условия.

Сравнявайки резултатите от тези два подхода за реализиране на двигателна активност на децата от предучилищна възраст се правят полезни, преди всичко за практиката, изводи и препоръки.

Като допълнителни изследователски търсения определям и редица публикации, в които са изследвани, по оригинален начин, различни страни и нюанси в двигателната активност на децата, както следва:

➤ двигателната активност в проявата на онтогенетичната сензитивност и нейните закономерности при развиване на кондиционните способности на децата от предучилищна възраст /4.6/.

➤ експериментално се верифицират теоретични виждания относно лекотата при формирането на двигателни умения на децата от 6 – 7-годишна възраст като индикатор за степента на развитие на координационните им способности, следствие от игровия им двигателен опит / 2.1/

➤ конструирани са, като инструмент за диагностициране на кондиционните способности на децата, различни подвижни игри, като се поставят в определен, конкретен, смислов контекст, като по този начин контролната /оценителната/ задача остава скрита за децата. Водеща в случая е игровата задача. Това, от една страна, предотвратява стреса от директното измерване, и от друга, силно мотивира децата да демонстрират в максимална степен потенциала си от бързина, сила и издръжливост за постигане на игровата цел. /3.7 и 4.7/

На част от посочените по-горе проблеми са посветени и заявените две монографии на кандидата за доцент. Монографичният труд „Влияние на подвижните игри върху психо-двигателните способности на децата от предучилищна възраст“ на гл. ас. д-р Росица Христова Щерева е в обем от 237 страници, което е в съответствие с изискванията за такъв вид научно-изследователски трудове. Използвани са повече от 200 литературни източника на кирилица и на латиница за обективен анализ на постигнатото в тази област. Този факт показва, че авторката е разгледала в дълбочина и многопосочно влиянието на подвижните игри върху изследваните от нея психо-двигателни способности на децата в предучилищна възраст.

В логична последователност са разгледани различни аспекти на подвижната игра в системата на игровата дейност, както и нейната био-социална природа. Направена е също така и много добра аргументация на взаимовръзката и влиянието на различните подвижни игри с координационните и кондиционните способности на децата от тази възраст. Освен това, широката „картина“ на феномена „подвижна игра“, много успешно и в детайли е обогатена с анализа на проявлението и особеностите на различните двигателни способности и тяхното развитие; чрез отделните видове подвижни игри. Засегнат е също така и въпросът за формирането на двигателните умения и навици при децата от предучилищна възраст.

В заключение бих посочил, че е принос в теорията и методиката на физическото възпитание, за тази възрастова група, направеният опит да се разгледа подвижната игра като диагностичен инструмент за установяване нивото на развитие кондиционните и координационните способности на децата, техните двигателни умения и като цяло на тяхната физическа дееспособност.

В другата „монография“ „Общоразвиващи физически упражнения в детската градина“ (1.1.) е направен опит за обсъждане /от теоретичен и технологичен ракурс/ на комплекс от теми, фокусирани върху обединяващия предмет — ОРУ в предучилищното физическо възпитание, като е предложена детайлна педагогическата технология за използването на тази своеобразна група средства. Препоръчани са специфични технологични модели за структуриране в комплекси от различни ОРУ за отделните възрастови групи в рамките на предучилищния период. Независимо; че авторката е представила тази, иначе много полезна за предучилищното физическо възпитание книжка като монография, според мен, тя има белезите повече на учебно помагало. Монографията е преди всичко „научно изследване“ върху даден проблем със своите задължително определени и формулирани методологически характеристики; като обект и предмет на изследването, цел и задачи и задължително посочени изследователските методи на работа, със закономерните накрая изводи от проведеното изследване. Във всяка монография, трябва да се достигне, до ново, оригинално знание за изследвания проблем /обект/, непознато досега в теорията и практиката на съответната наука. Структурирането на познатото досега знание е характерно за учебника или учебното помагало. Монографията е научен труд, докато учебникът /учебното помагало/ няма изследователски характер, а само образователен /познавателен/ такъв. Но този „недостатък“ не бих го приписал на авторката, а по-скоро на ЗРАСРБ, респективно на подхода за оценяване на научните заслуги и представените писмени разработки на кандидатите за академични длъжности.

5. Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

Справката за научните и научно-приложните приноси на гл. ас д-р Р. Щерева е направена съгласно изискванията и отразява вярно основните акценти и приноси

моменти в представената от нея научна и научно-приложна продукция. Макар и многословно представени, те показват оригиналност на автора, и са доказателство за целенасочено замислена и проведена изследователска работа. Според мен, те могат да бъдат по-добре представени и конкретизирани, като се обобщят и синтезират, както следва:

❖ Приноси в сферата на предучилищното физическо възпитание

- ✓ Създадени са, и съответно апробирани в практиката, оригинални авторски диагностични методики и педагогическа технология, свързани с подвижната игра, като средство, метод и форма на физическо възпитание, и по емпиричен път се доказват нейните възможности и като „инструмент“ за контрол и оценка на двигателните умения и двигателните качества при деца от предучилищна възраст.
- ✓ По експериментален път са потвърдени добрите мотивационни възможности на подвижната игра за непринудено подобряване на кондиционния потенциал на 3 – 7-годишните деца.
- ✓ Създадени са авторски диагностични методики за децата от предучилищна възраст за влиянието на подвижната игра върху психичното развитие на децата като цяло и по-конкретно за подобряването на различните видове психически функции, като памет, внимание, осъзнаване и др.
- ✓ Експериментално са верифицирани теоретични схващания за лекотата в протичането на двигателното обучение като индикатор за ниво на развитие на координационните способности на децата от тази възраст, като са представени емпирични доказателства за позитивното влияние на подвижната игра в процеса на развиване на координационните и кондиционните способности на 3 – 7-годишните деца.
- ✓ Предложени са примерни комплекси от ОРУ за различните възрастови групи в предучилищния период, с оригинален привкус, които могат да се прилагат в практиката на предучилищното физическо възпитание, със и без модификации.

❖ Приноси в сферата на обучението на студентите във висшето училище

- ✓ Изследвани са в детайли нагласите на студентите (като субекти на образователния процес) за предложените от автора иновативни форми за провеждане на семестриалния изпит по изучаваната дисциплина, като резултатите от изследването са довели до подобряване на процеса на обучение във висшето образование
- ✓ Оригинална е идеята за иновативни подходи и модели за обучение, във връзка с придобиването на знания, умения и отношения в процеса на обучението на

студентите във водените от авторката учебни дисциплини, които са дали практически положителни резултати в подобряването на познавателните и поведенческите им способности.

- ❖ *Представеният списък за цитирания на трудове на д-р Щерева в публикации на други автори покрива изискванията за придобиването на академичната длъжност „доцент“ според ЗРАСРБ*

6. Оценка на личния принос на кандидата

От представената за конкурса научно-изследователска продукция на гл. ас. Щерева личи, че тя е лично дело на кандидата. В по-голямата си част от учебно-методическа продукция /учебници и учебни помагала/, също личи, кое от написаното е дело на кандидата и кое не е.

7. Критични забележки и препоръки

Като цяло представената научно-изследователска и учебно-методическа продукция на гл. ас. д-р Росица Щерева отговаря на изискванията за придобиване на академичната длъжност „доцент“ и е в съответствие изискванията на ЗРАСРБ. Моите критични бележки и препоръки са в две посоки, с цел бъдещото развитие, научно и академично израстване на д-р Щерева.

1. Трябва да се прави ясно разграничаване по отношение цел, задачи, и предназначение между научно-изследователския труд /монография и дисертация/ и учебника и учебното помагало, които имат други задачи и предназначение, предимно с образователен и когнитивен характер.
2. Препоръката ми е да се придържа към по-строго научен, лаконичен изказ, при излагане на своите разсъждения, анализи и обобщения, т.е. да бъде олекотен словесния изказ. Такъв е характерният стил, приет в науката за представяне на резултати от научни изследвания. С други думи точно, кратко и ясно.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената от гл. ас. д-р Росица Христова Щерева документация в конкурса за доцент **отговарят на** изискванията на ЗРАСРБ и правилника за неговото прилагане, както и на съответния правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“. Тя е представила **достатъчен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“. В разработките ѝ има някои оригинални научни и приложни приноси, посочени от мен по-горе. В по-голямата си част научната и учебно-методическата продукция е публикувана в списания и научни сборници на ПУ, но има също така и публикации в издателство „Св. Климент Охридски“, сп. „Педагогика“ и др., Освен това има в съавторство / 15 бр./ и две самостоятелни учебни помагала издадени в „Булвест“ и „Гей-Либрис“. Две от публикациите са на чужд език.

В заключение ще отбележа, че научната и преподавателската квалификация на гл. ас. д-р Росица Христова Щерева **е несъмнена**, като постигнатите от нея резултати в учебната и научно-изследователската дейност, **напълно** съответстват на посочените по-горе изисквания и критерии.

След запознаването ми с представените в конкурса материали и научни трудове и съдържащите се в тях научни и научно-приложни приноси, намирам за напълно основателно да дам своята **положителна** оценка и **да препоръчам** на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Биологическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“ за избор на гл. ас. д-р Росица Христова Щерева на академичната длъжност „**доцент**“ в ПУ „Паисий Хилендарски“, *както следва:*

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Теория и методика на физическото възпитание в детската градина).

25.07. 2024 г.

Рецензент:

Проф. Кирил Костов, д.п.н.